

Brangūs mokytojai,

nedaug yra žmonių, kuriems ruduo asocijuojasi su pradžia, prabudimu, naujomis jėgomis ir patyrimais. Tik Jums, mieli mokytojai, metai prasideda rugsėji. Tad simboliška, kad ir Jums skirta diena sutampa su auksiniu rudeniu. Jūs, kaip ir ruduo, žarstote patį tikriausią auksą – žinias.

Mokytojo atsakomybės našta ypatinga, jai netaikomas matematinis vidurkis, nesudedamos sėkmės ir nesėkmės. Ir viena, ir kita gyvena kas sau, atskirai – taip pat, kaip ir iš mokyklos išėję vaikai toliau nešasi arba pergales, arba pralaimėjimo jausmą...

Sveikinu profesinės šventės proga ir linkiu, kad kiekvienas Jūsų ruduo būtų tik auksinis... Tegul visada Jums būna dovanojamos gėlės ir nuoširdaus dėkingumo, pripažinimo žodžiai.

Būkite tokie mokytojai, kurie gali parodyti, kur pasukti, priėjus kryžkele, papasakoti, kaip siekti tikslo, kantriai mokyti skraidyti svajonių sparnais ir tyliai padėti nereikalaujami jokio atlygio.

Tegul Jūsų išmintis, kūryba, savitarpio supratimas, pasiaukojimas, kantrybė puošia Jūsų sielas ir uždega jose norą dalintis savo dvasiniais lobiais su visais.

Gintautas KUZMA,
gimnazijos direktorius

Mieli mokytojai,

sako, būti mokytoju, kaip ir kunigui, reikia pašaukimo...

Pašaukimo sugrįžti ten, iš kurie taip skubėta išeiti: kur niekas nesikeičia, o metus nešioja vaikai.

Jūs esat tie, kurie sugrįžo – nešini meile, tokia kantria, tvirta ir tylia, kokią neša tik mokytojas.

Meile, kurios užtenka visiems... ir gudriems, ir nelabai.

Šį rugsėjį sugrįžę į suola supratome, koks jis vis dėlto mielas ir savas. Ir taip gera pakėlus galvą nuo knygos pamatyti mokytojo veidą – nuoširdų, atvirą, šiltą. Ir jau nesinori skubėti – tik džiaugtis tomis dienomis, kurios liko drauge. Gal kuris ir iš mūsų sugrįš? Kas žino.

Sveikiname Jus Tarptautinės mokytojo dienos proga ir linkime nenustoti pašaukimo – lai rudenio lietūs nevėsina, tik gailina širdis, o žiema nestingdo lai kūno. Bėgant metams, nepamirškite kelio į savo pavasarį.

Ačiū, kad padedat mums ieškoti savojo.

Dvyliktokų vardu - Adelė VAITUKAITYTĖ

Sveikiname Mokytojų dienos proga!

Kalvoms ir kalvelėms žaizaruojant klevų ir beržynų auksu, gaudžiant rudens vėjams, atkeliauja Tarptautinė mokytojų diena.

Visus mokytojus pensininkus, dirbusius Dusetų Kazimiero Būgos gimnazijoje, sveikiname Mokytojų dienos proga.

Pamokantys žodžiai, taisyklinga kalba, nuoširdūs patarimai ir palinkėjimai. Viskas, kas išlieka širdyje užvėrus mokyklos duris, sugrįžta po daugelio metų, kai tam tikruose gyvenimo žingsniuose pasielgiame vienaip, o ne kitaip. Ir dažnai, net patys to nesuvokdami, elgiamės taip, kaip to išmokstame iš geriausių savo gyvenime mokytojų.

Sveikiname Gražiną Bertulienę, Albiną Čižienę, Feliciją Dijokienę, Antaniną Galiniene, Aldoną ir Raimondą Gapšius, Janiną Kaškauskienę, Genadijų Kovaliovą, Aldoną Leščinskienę, Stasę Makauskienę, Mildą Markulienę, Leokadiją Malciene, Rožę Mociškiene, Zofiją Molétienę, Birutę Nenėnaitę, Elena Nenėnaitę, Danutę Puodžiūniene, Romą Pužienę, Albiną Rapolienę, Janiną Raugienę, Teresę Rézienę, Ireną ir Osvaldą Vaičius, Vaclovą ir Joną Vaitonius, Laimą Vencloviene.

Gimnazijos bendruomenė

Teikia vilčių

Modestas Šakalys (kairėje) ir Martynas Girčys.

Gimnazijos Mokinių taryba jau kurį laiką buvo truputėli „užsnūdusi“. Susirinkimai vykdavo labai retai, o ir idėjų bei nuveiktų darbų nesimatydavo. Šiemet Mokinių taryba išsirinko

naują pirmininką – vienuoliktoką Modestą Šakalį. Jo pavaduotoju tapo Martynas Girčys. Štai kokiais išpuščiais ir mintimis dalinasi Modestas: „Labai džiaugiuosi dėl to, kad buvau išrinktas mūsų mokinių tarybos pirmininku. Užimdama šias atsakingas pareigas stengiuosi, kad kiekviena diena mokykloje būtų kuo įdomesnė. Turiu keletą idėjų, kurias stengiuosi įgyvendinti. Pirmoji iš jų, teminiai penktadieniai: jų metu gimnazijos koridoriuje grotų muzika, būtų paskelbtas „aprangos kodas“. Jau sumažčiau, ką įdomaus pasiūlyti spalio mėnesiui. Tikiuosi, jog mūsų gimnazijos mokiniai pritaris mano inicijuojamai veiklai. Juk turėdamas mėgstamą veiklą ir ją nuolat tobulindamas gali nuversti kalnus“.

Jo pavaduotojo Martyno nedomina „aprangos kodai“ ar muzika pertraukų metu. „Aš domiuosi politika, svajoju tapti Lietuvos prezidentu. Būti Mokinių tarybos pirmininko pavaduotoju man bus gera patirtis, tik aš ketinu labiau kreipti mokinių dėmesį į pilietiškumą, patriotizmą. Jeigu organizuosiu renginius, jie, be abejonės, bus pilietiškumo tema“.

Šie du vaikinai labai skirtingi, tačiau manome, kad tai tik į gera, nes gimnazijoje atsirastų skirtingų veiklų. Tikimės, jog jie į mokyklos gyvenimą įneš daug naujovių ir pateisins mūsų lūkesčius.

Belieka palinkėti jiems sėkmės.

Justina ŠINKŪNAITĖ, IIIg kl.
Vartui Goda AMIRJAN, IIIg kl.
Vartui Godos Amirjan nuotr.

Šiais mokslo metais Dusetų Kazimiero Būgos gimnazijoje mokosi: priešmokyklinėje grupėje – 3 mergaitės 11 berniukų, 1-oje klasėje – 8 mergaitės, 14 berniukų, 2-oje klasėje – 10 mergaičių, 8 berniukai, 3-oje klasėje – 9 mergaitės, 11 berniukų, 4-oje klasėje – 11 mergaičių, 13 berniukų, 5-oje klasėje – 13 mergaičių, 10 berniukų, 6-oje klasėje – 16 mergaičių, 6 berniukai, 7-oje klasėje – 10 mergaičių, 10 berniukų, 8a-klasėje – 8 mergaitės, 9 berniukai, 8b klasėje – 9 mergaitės, 7 berniukai, Iga klasėje – 7 mergaitės, 7 berniukai, Igb klasėje – 7 mergaitės, 10 berniukų, IIg klasėje – 11 mergaičių, 14 berniukų, IIIg klasėje – 11 mergaičių, 12 berniukų, IVga klasėje – 11 mergaičių, 3 berniukai, IVgb klasėje – 8 mergaitės, 10 berniukų.

Iš viso mūsų gimnazijoje mokosi 284 mokiniai: 141 mergaitė ir 143 berniukai.

Nuo šių mokslo metų prie mūsų gimnazijos prijungtas Dusetų vaikų lopšelis-darželis „Sartukas“.

1-4 metų amžiaus grupę lanko 10 berniukų ir 4 mergaitės.

4-6 metų amžiaus grupę lanko 10 berniukų ir 8 mergaitės.

Specialiojo ugdymo skyriuje mokosi 21 mokinys.

Neda KUZMAITĖ, 8a kl.
Vartui Godos Amirjan nuotr.

SVEIKI, MIELIEJI!

Jau prabėgo rugsėjis ir mokslo metai įgavo pagreitį... Smagu, kad ir šiemet mes Jus galime pradžiuginti gimnazijos laikraštuku „45 minutės“. Už tai dėkingi mūsų gimnazijos rėmėjui Donatui Čepukui.

Mes pažadame labai pasistengti, kad jis nebūtų nuobodus. Rašysime tik apie įdomius ir intriguojančius dalykus, pateiksime šviežiausias naujienas iš mūsų gimnazijos gyvenimo. Tikimės ir labai laukiame mūsų gimnazistų kūrybos. Stengsimės, kad rastų ką paskaityti ir mokiniai, ir tėveliai, ir mokytojai, ir gimnazijos darbuotojai, ir visi, į kieno rankas jis pateks.

Šis numeris skirtas Mokytojų dienai. Jame gražiausi padėkos žodžiai visiems mokytojams. Taip pat pristatysime pirmokus, supažindinsime su naujai atėjusiais, prisiminsime devintąją abiturientų laidą ir dar daug daug visko.

Tad nieko nelauk ir verskite puslapį.

Žurnalistės
Ernestos Arminaitės nuotr.

Paskutinį kartą visi drauge.

Alydo Stausko nuotr.

Išlydėti, tačiau nepamiršti

Pasitinkame naują Rugsėį. Kaip dar vieno naujo rudens pradžia. Vieniems jis pirmas, dar nepažintas, kupinas mokslo žinių, o kitiems – paskutinis. Tačiau paskutinis tik mokykloje. Juk po jos prasideda naujas etapas, pilnas naujovių bei iššūkių. Nors šiandien jau rugsėjis, tačiau mes nepamiršome dar liepą išlydėtų IX laidos abiturientų. Mums, besimokantiems mokykloje, labai smalsus tas studento gyvenimas. Dar pernai buvę visi kartu, šiais metais jie kiekvienas savo laimės ieško atskirai. Pirmą klūtį jų kelyje – brandos egzaminai – jau įveikta. Tačiau kaip jiems sekasi toliau siekti savo svajonių? Susisiekiu su keliais iš jų ir paprasčiau papasakoti apie pasikeitimus, mokslus ir planus ateičiai. Pirmoji savo įspūdžiais dalinasi Eglė Sinicaitė. Ji pasakojo, kad jai egzaminai nebuvo tokie jau baisūs. „Nei kojos, nei rankos nedrebėjo nei prieš, nei per egzaminą. Faktas, kad nesimokydama nepasieksi gero rezultato, bet bent 1 valandą per dieną skiriant mokslui, gali pasiekti neblogų ir net labai gerų rezultatų“, – patarimais dalijosi Eglė. Dabar ji mokosi VU, studijuojama ekonomiką. Nors įstojo ten, kur norėjo, tačiau į mokamą vietą. Eglė prisipažino, kad stengiasi netinginiuoti ir viliasi, jog po pusės metų pereis į nemokamą vietą. Žinoma, to jai ir linkime! Eglė atskleidė, kad išvykus studijuoti, gyvenimas apsvirtė „aukštyn kojom“. „Iš mažo kaimelio – į didžiausią Lietuvos miestą. Kaime pažįsti visus – čia nepažįsti nieko, o mama dar ir valgyt nepadarė, ir indų neišplauna“, – juokauja Eglė. Paklausa, ką planuoja veikti ateityje, ji atsakė: „Juokiuosi visiems, kad dirbsiu Statistikos departamente, nes jis už keleto namų nuo gyvenamosios vietos,

o šiaip – ateitis parodys. Tikiuosi susirasti darbą pagal specialybę“. Taip pat Eglė įvardino, kad gimnazijoje pasiilgo dviem dalykų – mokytojų, kurie stengiasi dėl tavęs ir linki tau paties geriausio, ir pigaus bei skanaus maisto.

Dar viena buvusi abiturientė, šiais metais persikėlusi mokytis į Vilnių, yra Domantė Slapšinskaitė. Apie praėjusius egzaminus ji kalba taip: „Gana daug streso buvo prieš egzaminus, o ypač prieš pirmąjį. Tačiau dabar, kaip ir kiekvienas išlaikęs juos, galiu pasakyti, kad ten tikrai nėra nieko baisaus“. Domantė atskleidė, kad labiausiai ją išvargino pasiruošimas egzaminams ir mokytojų per kiekvieną pamoką nerimstančios kalbos apie laukiančius išbandymus. Kai pasiteiravau, kur įstojo, ji man atsakė, kad parašyčiau tik tiek, jog įstojo ten, kur ir norėjo. Prisipažino, jog atskleisti visko nenori, nes nemėgsta, kai visi viską žino. Tapus studente, Domantė atvirauja, jog šalia nebėra tų, kurie nuolat rūpinasi – tėvų. Tuomet pradėdi savarankišką gyvenimą, kai pats esi atsakingas už save ir savo veiksmus. Paklausa, ar pasiilgo gimnazijos, Domantė atsakė: „Pasiilgtu ne pačios gimnazijos, tačiau auklėtojos, mokytojų ir klasės draugų, su kuriais teko bendrauti labai ilgą laiką“.

Maloniai į klausimus sutiko atsakyti ir Aistis Raugas. Jis džiaugiasi: „Norėjau ir įstoju į VGTU transporto inžineriją. Gyvenimas, tapus studentu, pasikeitė visomis prasmėmis: tiek aplinka, tiek draugai, tiek dėstytojai – viskas nauja. Kol kas viskas puiku, tik laisvo laiko surandu mažai, nes mokytis tenka kur kas daugiau nei mokykloje“. Dauguma palikę mokyklą jos ilgisi, tad ir Aistis ne išimtis:

„Žinoma, kad pasiilgtu mokyklos, juk čia buvo praleista 12 metų, kur viskas sava ir pažįstama“.

Taip pat labai džiaugiuosi, kad mieliai apie savo naująjį gyvenimą sutiko papasakoti ir išvykę į užsienį mokyti buvę abiturientai Rokas Garuolis ir Povilas Vaitukaitis. Rokas pasidžiaugė, kad egzaminus jam sekėsi laikyti puikiai, nors jokios reikšmės jų rezultatai jam neturėjo. Šiuo metu Rokui studijos dar neprasidėjo, tačiau, kaip sakė, įstojo ten, kur norėjo – į Anglijos universitetą „University of Bath“ autoinžineriumi. Rokas pasakoja, kad jo gyvenimas pasikeitė radikaliai: „Jau kuris laikas gyvenu Anglijoje, kur aplinka visai kitokia nei Dusetose“. Nors planuoti kažką dar anksti, Rokas pritaria, jog norėtų grįžti į Lietuvą ir gyventi čia. Taip pat Rokas neslepia, kad pasiilgo gimnazijos laikų ir sako, kad čia viskas buvo daug paprasčiau.

Povilas šiuo metu gyvena Škotijoje, o mokosi „Robert Gordon university“. Praėjusius egzaminus jis prisimena optimistiškai. Jie nebuvo tokie sunkūs, kaip galvojo, o ir rezultatais jis džiaugiasi. Išvykęs svetur, Povilas sako, kad gavo labai daug atsakomybės ant savo pečių: „Reikia galvoti apie ateitį, skaičiuoti santaupas“. Apie gimnaziją jis atsiliepa tik teigiamai: „Aišku, kad pasiilgtu mokyklos ir klasės draugų, su kuriais kiekvieną dieną susitikdavome“.

Labai noriu padėkoti buvusiems abiturientams už nuoširdžius atsakymus. Norisi tikėti, kad kiekvienas Rugsėjis bus viltingas ne tik pirmokėliams, bet ir baigusiems mokyklą. Tikiuosi, kad ir laimė laukia kiekvieno. Tereikia atidžiau apsidaityti, geriau įsiklausyti, giliau pajusti. To ir linkiu kiekvienam gimnazistui bei studentui!

Gustė PUŽAITĖ, IVgb kl.

Turėkit svajonę ir tikslą

Projektas „Lietuvos tūkstantmečio vaikai“ – tai žinių viktorina, kurios dėka vis daugiau vaikų iškeičia kompiuterinius žaidimus į knygas, mokslinius leidinius. Šis projektas ne vienam vaikui sužadino norą daugiau skaityti, domėtis mokslo naujovėmis. Žinios, loginis mąstymas suteikia galimybę būti žmogumi, su kuriuo visuomet įdomu bendrauti, iš kurio galima daug išmokyti ir sulaukti protingo patarimo. Panašiai mano ir mūsų gimnazijos šeštokė Greta Stankevičiūtė, kuri rugsėjo 13 dieną dalyvavo laidos „Lietuvos tūkstantmečio vaikai“ filmavime. Kaip ji pateko į laidą, kaip sekėsi ir kokia jos mokymosi paslaptis, kalbinu Greta.

Kaip patekai į šį projektą?

Tai buvo mano svajonė nuo pradinių klasių. Domėjausi, kaip galima užsiregistruoti į šį žaidimą ir radusi internete anketą labai apsidžiaugiau. Iš pradžių užpildžiau anketą ir atlikau testą. Paskui sulaukiau skambučio iš TV. Buvo dar vienas testas. Atsakyti į klausimus turėjau iš karto. Šis skambutis užtiko mane labai nepasiruošusią (Gariūnų turguje) ir vilčių patekti į kitą

Greta su klasės auklėtoja Daiva Mackelaite.

etapą jau mažai buvo likę. O po dviejų savaitių, ruošiant namų darbus, man paskambino moteris, kuri pranešė, kad patekau į laidos filmavimą.

Papasakok savo įspūdžius. Kaip sekėsi? Ar sunku buvo? Kas labiausiai įsiminė?

Įspūdžių buvo visokių. Visų pirma labai išgyvenau, jaudinausi, bet kartu ir labai džiaugiuosi. Apsilankymas televizijoje buvo ne naujiena, bet filmavimasis laidoje sukėlė daug emocijų. Manau, kad pirmą kartą dalyvaujant laidos filmavime man sekėsi visai neblogai, nepaisant to, kad pirmame etape galvojau kaip nenu-

(Nukelta į 3 psl.)

Neskubėkite užaugti

Kada medžių lapai nusidažo spalvotai, kada vorai pradeda gegzti voratinklius, ateina rugsėjis. Vieniems rugsėjo 1-osios rytas išaušta paskutinis, o kitiems dar tik pirmasis. Palaukusios, kol mūsų gimnazijos pirmokėliai susipažins su savo pirmąja mokytoja, išdrąsins naujoje vietoje, nuėjome pasiteirauti, kaip jiems ir jų mokytojai Liliai Semionovai sekasi. Iš pradžių nedrąsiai, vis pasižvalgydami į savo mokytoją, pirmokėliai atsakinėjo į mūsų klausimus. Vėliau, jau išdrąsinę, jie pasakojo, kad sekasi gerai, puikiai sutaria su bendraklasiais, su savo mokytoja, kuri dažniau pagiria nei pabara dėl padarytų klaidų. O kiek džiaugsmo, kad jau pažįsta keletą raidelių, skaičių, kokios įdomios jiems lietuvių kalbos

pamokos: mokosi skaityti, atranda ir užkariauja naują pasaulį, raidžių karaliją. Nepamiršta pasakyti, kaip jiems smagu keramikos būrelyje. Ten jau pradėjo mokyti lipdyti gražius darbelius iš molio.

Po pirmokėlių nuoširdžių atsakymų trumpai pakalbino me ir jų mokytoją. Paklausaus mokytojos apie šiuos mokinius, ji iš karto atsakė, kad vaikai labai gudrūs, imlūs, tačiau kartais tampa triukšmingi ir padykę. Mokytoja su dideliu džiaugsmu akyse pasakojo šiltus prisiminimus apie pirmąsias pirmokų laidas, kurias jau išleido net keturias. Mokytoja yra be galo laiminga, kad į šią pirmokų laidą atėjo jos buvusių mokinių vaikai, kurie, kaip ir jų tėveliai pirmoje klasėje, tokie pat smalsūs, judrūs, atviri, visi

Pirmokėliai su mokytoja Lilia Semionova.

nori mokyti, susirasti draugų, turi svajonių. O kalbant apie vaikų elgesį, mokytojos manymu, jis iš tiesų pasikeitė.

Dabar mokiniai mokytoją mato kaip vyresnį draugą, padėjėją. Vaikai laisvesni, drąsesni, praktiškesni. Taigi, bėgant metams,

vaikai keičiasi ir tikimės, kad tik į gera. Pokalbio pabaigoje mokytoja išsakė savo palinkėjimą pirmokėliams: „Linkiu įprasti

prie tvarkos, išmokyti klausyti, būti kantriems, kūrybingiems, draugiškiems. Jums atvertos durys į žinių, atradimų ir netikėtumų pasaulį. Eikite šiuo prasmingu keliu. Džiaukitės gražiausiu gyvenimo tarpsniu – vaikyste.“

Mes irgi norime palinkėti šioms pirmokėliams gerų mokslo metų, daug žinių, nepamirštamų akimirų mokykloje ir, svarbiausia, neskubėti užaugti, nes kai vaikystės durys užsiveria, tik tuomet supranti, kad tai buvo gražiausi tavo gyvenimo metai.

Mokytoją Lilia Semionovą sveikiname su praėjusiu gražiu jubiliejumi ir linkime daug kantrybės, energijos ir sutikt bei išlydėt dar ne vieną mokinių laidą.

Vilma ANDRIJAUSKAITĖ,
IV ga kl.
Laura GAIDYTĖ, IVga kl.
Lauros Gaidytės nuotr.

Turėkit svajonę ir tikslą

(Atkelta iš 2 psl.)

alpti. Klausimai tikrai nebuvo lengvi, bet stengiausi. Labiausiai įsiminė, kaip vyksta filmavimas. Mes per televiziją pamatome tik pusę to, kas ten vyksta iš tiesų. Plojimai, šūksniai ir plakatai mane palaikė klasės draugų sirgalių komanda ir mano auklėtoja Daiva Mackelaitė.

Kaip ruošiesi?

Specialaus ruošimosi neturėjau. Į šį žaidimą be gero pažymių vidurkio nepateksi. Tai galima sakyti, kad ruošiausi visus penkerius metus, mokydamasi per pamokas.

Praėjusius metus pabaigė dešimtukais. Ar sunku puikiai mokytis?

Kiekvienas dalykas reikalauja daug pastangų bei ryžto. Gerai, kad visi dalykai, kurių mokausi, man labai įdomūs, todėl nelabai sunku mokytis. Esu pakankamai užsispyrusi ir dažniausiai pati save priverčiu daryti tai, ko kartais nelabai norisi.

Ko palinkėtum moksleiviams, kurie

Greta ir jos palaikymo komanda.

dar mėgins dalyvauti viktorinoje „Lietuvos tūkstantmečio vaikai“?

Linkiu visiems turėti svajonę ir tikslą, kurio galėtumėte siekti. Niekada nenustokite svajoti. Nereikia galvoti, kad yra sunku, ar kad suklysi. Visi supranta, kad ten yra jaudulio, kad kartais nuo rankos sudrebėjimo priklauso neteisingas tavo

pasirinkimas. Tai žaidimas, kurį reikia žaisti, kad išbandytum save. Tad būkit drąšūs ir optimistiški!

Ačiū Gretai už šaunius atsakymus. Linkiu ir toliau neprarasti ryžto ir gerai mokytis. O visiems mokiniams – sėkmės naujais mokslo metais!

Ernesta ARMINAITĖ, IV ga kl.

Ramutės Stankevičienės nuotr.

Štai kokie mūsų penktokai

Penktokai su auklėtoja Danute Karanauskiene.

Pasiilgę savo bendraklasių, puikios nuotaikos bei kupini vasaros išpudžių, į penktąją klasę sugužėjo nei daug, nei mažai – 23 penktokėliai. Visi jie linksmi, judrūs, itin drąsūs, bendraujantys, mėgstantys išdaigas. Tad nepraleidau progos pasikalbėti su jais.

Dauguma penktokų po pirmųjų mokslo savaitžių jaučiasi puikiai. Jie nepasiklysta gimnazijos koridoriuose, jiems patinka vaikščioti po kabinetus, jau spėjo susipažinti su naujais mokytojais bei žino savo auklė-

tojos pavardę.

Kai kuriems penktokams patinka matematika, nors kartais uždaviniai bei skaičiavimai sunkiai suprantami. Daugumai mėgstamiausiu dalyku tapo lietuvių kalba. Gimtoji kalba, nes gerą išpuodį paliko mokytoja Dainora Biliūnaitė. „Ji labai gera“, – sako pašnekovai. Jiems patinka rašyti rašinius, skaityti, atpasakoti. Prie mėgstamų dalykų penktokėliai dar pridėjo muziką, gamtą bei kūno kultūrą.

Daugumai penktokų kol kas sunkiausiai sekasi mokytis

matematiką bei anglų kalbą.

Visi penktokai atsakė, kad geriau yra dabar, nes pasikeitė aplinka, daugiau veiklos atsirado. Labiausiai laukia, kada bus vertinamos jų žinios pažymiais. Kai kurie prisipažino, jog dabar geriau vien dėl to, kad niekas nenurodinėja, ką daryti, kur eiti ir panašiai. Oi, tie mūsų penktokėliai, tikri padužos.

Atsiveikindami jie linki smagių mokslo metų, sėkmės, gerų pažymių. Taip pat jie tikisi, jog vieni kitiems bus draugiški bei padės ištikus bėdai.

Pabendravusi su penktokėliais aplankiau ir jų auklėtoją Danutę Karanauskiene, kuri pasirodė puikiai gebanti susitvarkyti su tokiais vietoje nenustygstančiais auklėtiniais. Ir kaipgi ji nesutvarkys, jei šie auklėtiniai jau tretii. Po gana ilgos pertraukos vėl tapusi auklėtoja teigia, kad nelengva. „Labai daug dokumentacijos, atsiranda ir elgesio bei drausmės problemų. Noriu greičiau pažinti auklėtinius, todėl tenka daug bendrauti, kalbėtis ne tik klasės valandėlių metu, bet ir per pertraukas. Taip pat stengiuosi kuo greičiau išspręsti auklėtinių problemas, atsakyti į daugybę klausimų. Dauguma mano auklėtinių motyvuoti, aktyvūs, norintys visur dalyvauti, turi savo nuomonę. Kai kurie lanko net po kelis būrelius. Aišku, yra ir nelabai gerų dalykų, bet šį kartą apie juos nekalbėsiu, o savo auklėtiniais palinkėčiau būti draugiškesniems, aktyviems ir smalsiems. Taip pat linkiu jiems gerų pažymių bei supratingų mokytojų“, – kalbėjo auklėtoja D. Karanauskiene.

Aš taip pat linkiu penktokams sėkmingų mokslo metų, nepasiduoti ištikusioms bėdoms ir su šypsena žvelgti į ateitį. Sėkmės!

Gaudvilė JUODKAITĖ,
IVga kl.

Autorės nuotr.

Nepamirštama kelionė

Manau, išgirdus žodius kelionės ir atostogos, kiekvienam iš mūsų prieš akis išnyra jūra, saulė, geras draugų būrys ir gera nuotaika. Tai – tikrų atostogų peizažas. Kasdien vis girdėdavome mokytojos pasakojimus, kiek neišdildomų išpudžių patirdavo moksleiviai, taip pat ir mokytojai, kurie išvykdavo už Lietuvos ribų. Taigi nedidelis mūsų, dabartinių dvyliktokų, bet keliauti ištroškęs būrys, prisiruošėme ieškoti kelionės svetur. Kadangi nė vienas iš mūsų nebuvo plaukęs laivu, nutarėme

keliauti kruizinio laivu. Tuo metu atrodė tiek daug laiko iki mūsų išvykos, tačiau kelios dienos nuostabių išpudžių prabėgo kaip viena trumpa akimirka.

Birželio 14 dieną, susikrovę lagaminus bei nepamiršę geros nuotaikos, autobusu išvykome į Latviją, Mežotnės pilį – ryškiausią neoklasicizmo stiliaus architektūros paminklą Latvijoje. Po jos keliavome į Rygą, kur aplankėme senamiestį bei išpuodingus senamiesčio gatvėlių „labirintus“. Visi labai nekantravome pagaliau išplaukti

iš netoliese esančio laivų terminalo į Baltijos jūrą. Kai patekome į laivą, puolėme ieškoti nurodytų kajučių, pasidėti daiktus ir eiti apžiūrėti didingo kruizinio laivo siūlomų paslaugų bei pramogų. Pirmąją naktį, žinoma, nemiegojome. Atvirai deniai, diskotekos, parduotuvės, barai, kazino, karaoke, vis besikeičiantys iliuzionistų pasirodymai bei iki paryčių trukę pokalbiai su bendraklasiais neleido galvoti apie miegą.

Vos prašvitus pamatėme, kad esame netoli Švedijos sostinės Stokholmo, kuris dažnai vadinamas „Šiaurės Venecija“ arba „Vandenų karaliene“. Aplankėme

(Nukelta į 4 psl.)

Išpuodžiai iš Japonijos

iGEO tarptautinė geografijos olimpiada
Liepos 30- rugpjūčio 5 diena. Kiotas (Japonija)

PIRMOJI DIENA

Kelionę pradėdami Vilniuje, iš kurio pasiekiamės Helsinkio oro uostą – tranzitinį tašką tarp Europos ir Azijos. Helsinkis stebina skandinaviskomis kaimomis ir malonia atmosfera. Sėdame į milžinišką lėktuvą ir po varginančio 12 valandų skrydžio atsiduriame ant iš šiukšlių supiltos salos pastatytame Kansai oro uoste Osakoje. Tik išlipus iš lėktuvo mus pasitiko varginantis 36 laipsnių karštis. Autobusu apie 100 kilometrų važiuojame besitęsiančiu miestu. Pagaliau atvykstame į Kiotą – senąją Japonijos sostinę. Apsigyvename Heian No Mori Kyoto viešbutyje. Įėjus į kambarį, stebina erdvės stoka ir faktas, kad šiame vonios kambario dydžio numeryje gyvensime su dviem kroatais. Vakare įvyksta išpuodingas olimpiados atidarymas, su dūdų orkestro pasirodymu ir liaudies šokiais.

ANTROJI DIENA

Ji prasideda teorinėmis užduotimis. Pastarosios visiškai kitokios nei Lietuvoje, reikalauja daugiau loginio mąstymo nei teorinių žinių. Po užduočių su komandos vadais rengiamės bene sunkiausiai lauko užduočiai (fieldwork). Darbas vyksta iki vidurnakčio.

Nuotraukoje Lietuvos komanda. Eitvydas Merkis antras iš dešinės.
Nuotr. iš asmeninio albumo.

TREČIOJI DIENA

Dalyviai išskirstomi į grupes ir autobusais vežami į netoli Kioto centro esantį Fushimi rajoną. Oras siaubingas: lyja ir tyvro beprotiškas karštis. Su paskirtais vadovais vaikstome po rajoną, stebime aplinką, braižome žemės paviršiaus profilį. Antra užduoties dalis įvyksta pradinės mokyklos sporto salėje. Dėl klaidingai pateiktos informacijos dauguma olimpiados dalyvių į mokyklą atvyksta per vėlai, todėl laiko atlikti užduotims labai trūksta. Pasibaigus užduočiai vėl grįžtame į viešbutį, tačiau iki užtarnauto poilsio dar toli. Mūsų vėl laukia ruošimasis kitos dienos užduotims.

KETVIRTOJI DIENA

Viešbutyje įvyksta trečioji lauko užduoties dalis. Mums tenka pagal pateiktus duomenis atlikti Fushimi rajono rekonstrukcijos koncepciją. Užduotis labai sudėtinga, nes reikia atsižvelgti į daugybę faktorių: upės keliamą potvynių pavojų, irigacinius kanalus, architektūros paveldą, užstatymo ypatumus ir pan. Pagaliau atsikvėpiame – sunkiausia jau praeityje.

Mūsų dar laukia paskutinė – vaizdinė užduotis. Palyginti su kitomis užduotimis, ši man (ir daugeliui kitų dalyvių) pasirodė pakankamai lengva, todėl man patiko bene labiausiai. Ekране rodant kai kurias užduotis, salėje pasigirsta juokas. Niekas nesitikėjo, kad pasaulinėje olimpiadoje gali būti tokių elementarių užduočių. Pagaliau užduotys baigtos. Telioka laukti rezultatų. Su gidais japonais išvykstame į ekskursiją po miestą. Bendrauti su jais gana sudėtinga, nes kalbėti angliškai, juolab gerai, moka labai retas japonas. Nepaisant kalbos barjero, ekskursija buvo labai įdomi. Aplankėme Japonijos simbolį – Kinkakudži šventyklą bei bambukų giraitę, kurioje tikėjome rasti beždžionių (deja, tik vėliau sužinojome, kad toje girioje jokių beždžionių nėra).

PENKTOJI DIENA

Išvykstame į Japonijos dvasinį centrą – Hiei kalnus. Šie kalnai palieka neišdildomą išpuodį. Išpuodingas šventyklos ir rūmai gniaužia kvapą. Pažiūrėti šventyklų atvyksta daugybė turistų (aišku, japonų, nes vakariečių turistų bemaž nėra). Toliau važiuojame į didžiausio Japonijoje ežero – Bivos muziejų. Važiuojant kerį Japonijos keliai, nors šalyje jau 20 metų tęsiasi ekonominė stagnacija, tačiau per visą kelionę kelyje nemačiau nė vienos duobės ar „lopo“. Muziejus žavi savo modernumu ir inovacijomis. Visą galima paliesti, visą išbandyti, tačiau visa informacija – tik japoniškai. Vakare mūsų laukia sidabro ir bronzos medalių bei diplomų įteikimo ceremonija. Deja, iš lietuvių komandos tik vienas dalyvis iškovoja medalį. Naktį palydime su nusivylimu ir sudužusiomis viltimis.

Paskutinę olimpiados dieną įvyksta uždarymo ir aukso medalių įteikimo ceremonija. Ji vyksta garsiajame Kioto konferencijų centre, kuriame 1997 metais buvo pasirašytas Kioto protokolas (dėl CO2 emisijos mažinimo). Ceremonijoje dalyvauja daugybė garbingų svečių: švietimo ministras, meras bei Japonijos princas su princese. Visi šie garbingi svečiai nepraleidžia progos pasisakyti, tačiau šneka tik apie vieną dalyką – geografijos svarbą. Po dviejų

(Nukelta į 4 psl.)

Smagi buvo kelionė.

Justinos Šinkūnaitės nuotr.

Nepamirštama kelionė

(Atkelta iš 3 psl.)

Rotušę, kurioje kasmet vyksta Nobelio premijos laureatų banketai, Stokholmo senamiestį, Didžiąją katedrą – vietą, kur buvo karūnuojami šalies valdovai. Patatėme išpūdingus bei savo istoriją turinčius pastatus. Grįžę į laivą pramogas tęsėme toliau. Tik buvo liūdna prisiminus, kad tai jau paskutinė naktis laive ir ši kelionė eina į pabaigą...

Kitą rytą atplaukėme į Rygą ir kupini jėgų keliavome į „Latvijos Šveicariją“ vadinamą Gaujos nacionalinį parką, besidriekiantį abipus Gaujos upės, garsėjančios sraunia vaga, plačiais kloniais, apaugusiais žaliais pušynais, saugančiais paslaptingas olas ir garsias senovės pilis. Gaujos nacionalinio parko pasididžiavimas – didinga Turaidos pilis. Tai buvo paskutinis mūsų aplankytas objektas ir po jo laukė kelionės namo.

Visų dvyliktojų vardu norėčiau padėkoti mūsų labai mylimai bei rūpestingai auklėtojai Ilonai Šukienei už didelę iniciatyvą, pagalbą organizuojant šią išpūdingą kelionę ir už buvimą kartu visos kelionės metu. Taip pat ačiū ir kitoms mus lydėjusioms mokytojomis – Audronei Macijauskienei, Editai Palivanaitei, Dainorai Rimdeikienei.

„Pasaulis yra knyga, ir tie, kurie nekeliauja, skaito tik pirmą puslapį“, – teigia Šv. Augustinas. Taigi moksleiviai, keliaukite, pamatykite, domėkitės! Patikėkite, kelionės išpūdžiai jūsų atmintyje ir prisiminimuose išliktų dar ilgai!

Viltė RIMDEIKAITĖ, IVgb kl.

Išpūdžiai iš Japonijos

(Atkelta iš 3 psl.)

ypatingai nuobodžių ceremonijos valandų, išvykstame į poolimpiadinę ekskursiją. Iš Kioto išvažiuojame garsiuoju Shinkansen traukiniu, kuris kurį laiką buvo greičiausias pasaulyje. Pro traukinio langą vaizdas tikrai japoniškas: niekaip nesibaigiantis miestas, ryžių laukai bei kalnai. Vakare pasiekiamė sostinės Tokijo priemiesčius. Pagaliau viešbutis ir pirmoji naktis lovose (Kiote miegojome ant žemės).

ŠEŠTOJI DIENA

Priešpaskutinė diena Japonijoje – bene išpūdingiausia. Keliaujame į japonų šventojo kalno – Fudzi priekalnes. Kalnas apaugęs mišku, kuris yra liūdnai pagarsėjęs savizudybėmis. Tačiau mūsų tikslas ne miškas, o Fudzi uola. Žavi tai, kad virš uolos nuolatos tvyro rūkas, o viduje – 2 laipsnių temperatūra (lauke temperatūra yra apie 34 laipsnius). Po valandos kelionės autobusu atvykstame į didžiausiu pasaulio miestu tituluojamą Tokiją, kuriame gyvena apie 36 milijonus gyventojų. Miesto vaizdas pritrenkiantis: milžiniški dangoraižiai ir tarsi tarpekliai einančios gatvės. Miesto panoramos vyrauja Tokijo skytrees – aukščiausias pasaulio pastatas, iš kurio atsiveria išpūdinga miesto panorama. Vakarieniaujame laive – restorane, iš kurio grožimės Tokijo vaizdais. Nuostabų vakarą pagvina gido užtraukta daina.

SEPTINTOJI DIENA

Ketvirtadienis – paskutinė mūsų kelionės diena. 5 valandą ryto išvykstame į centrinį Tokijo Narita oro uostą. Mūsų laukia skrydis į Pietų Korėją. Seule pasitinka visiškai kitokia nei Japonijoje atmosfera. Į akį krinta didesnis šurmulys ir nebesišypsantys azijiečių veidai. Po 10 valandų skrydžio pasiekiamė pirmąjį Europos miestą – Maskvą. Jame mus pasitinka jau pažįstami slaviški rašmenys ir po 4 valandas vėluojantys lėktuvai. Kelionę baigiame Vilniuje, kur mūsų laukia gausus gerbėjų būrys.

Eitvydas MERKIS, IV gb kl.

Kalbos kertelė

Svarbi bendravimo priemonė yra kalba. Iš kalbos sprendžiame apie žmogaus elgesio kultūrą. Aišku, turime išmokyti kultūringai tarti pasisveikinimo ir atsisveikinimo formules.

Gerbtinam žmogui pasisveikinant ir atsisveikinant sakyti tik ilgiosios formulės: Labas rytas! Laba diena. Labas vakaras! Nėra klaida pasisveikinti ir Labą dieną! Labą rytą! Labą vakarą!

Atsisveikindami sakome: Iki pasimatymo! Viso labo! Formules Viso gero! Viso geriausio! geriau keisti tradiciniais lietuvių atsisveikinimo žodžiais: Sudiev! Sudiev! Sudiev! Sudiev!

Pasisveikinant ir atsisveikinant artimam žmogui galima sakyti Labas! Sveikas! Sveika! Iki! Viso!

Parengė Gražina MAKAVECKIENĖ, lietuvių kalbos mokytoja

O kas naujo gimnazijoje?

Prasidėjo nauji mokslo metai, susitikome su draugais, mokytojais. Sugrįžome į savo suolus, bet ar viskas šiais metais gimnazijoje po senovei?

Išleidome 30 abiturientų, sulaukėme 22 pirmokų. Anksčiau dirbusią buhalterę Nijolę Statulevičiūtę išlydėjome į užtarnautą poilsį. Ją pakeitė Alvyda Čiškauskienė, o vietoj technologijų mokytojo Genadijaus Kovaliovo dirba mokytojas Alfredas Dijokas. Mums smalsu, kas jie, todėl skubame arčiau susipažinti, pakalbinti juos.

Susipažinusios su buhalterė sužinojome, kad ji prieš 35 metus baigė šią mokyklą. Vėliau studijavo ekonomiką universitete ir su skaičiais nesiskiria daugiau nei 30 metų. Apie naują darbuotę buhalterė nepasakė nė vieno blogo žodžio. Tvirtino, jog visi yra geranoriški, o daugumą mokytojų gerai pažįsta: visi trys vaikai baigė šią mokyklą. O kai paklausėme apie iškilančias problemas, Alvyda Čiškauskienė ilgai negalvojusi atsakė, jog „didžiausia problema yra lėšų trūkumas. Nebūtų jų – nebūtų ir problemų“. Supratome, kad naujoji buhalterė dievina matematinę tikslumą ir nekenčia abejonių.

Smalsumas mus nuvedė į naujojo medžio darbų mokytojo Alfredo Dijoko dirbtuves. Mus pasitiko besišypsantis, ramaus žvilgsnio mokytojas. Kai paklausėme, kodėl mokytojas pasirinko būtent mūsų gimnaziją, jis pasakė paprastai – „taip susiklostė gyvenimas“. Jis tikras dusetiškis, čia gimęs, augęs, baigęs šią mokyklą, puikiai pažįsta kolegas. Jo žmona Laima – matematikė, daugiau nei 30 metų dirbanti šioje mokykloje. Šią mokyklą baigė ir abi jo dukros. Apie mokinius jis šnekėjo su šypsena: „Mokiniai visada linkę juokauti, pokštauti, bet kai reikia, tikrai gali susikaupti ir dirbti. Nesu griežtas, nereikalauju per daug iš mokinių, bet sėdėti rankas sudėjus taip pat negalima. Technologijų mokytojams nėra lengva: reikia pasiruošti medieną, sugalvoti, ką iš jos daryti. Reikia sudominti mokinius. Jei būtų pinigų ir turėtume gerą mokymo bazę, ir mokinių darbai būtų kitokie, ir tėvai

Technologijų mokytojas Alfredas Dijokas.

Buhalterė Alvyda Čiškauskienė.

būtų patenkinti. Tai toks mokomasis dalykas, jog be teorijos ir praktikos nieko nepasieksi. O ir mokiniai vis dažniau renka technologijų egzaminą laikyti.“

Taigi šiek tiek susipažinome su naujais žmonėmis mūsų mokykloje. Bent jau iš dalies. Manome, jog jie turi pakankamai patirties šiuose darbuose ir tikimės, jog greit pritaps prie gimnazijos bendruomenės, bus nebe nauji, o jau gerai pažįstami ir mokytojams, ir mokiniams.

Gabija LIKAUSKAITĖ, IIg kl.
Karolina CVETKOVAITĖ, Iga.kl.
Gabijos Likauskaitės nuotr.

Ar jau susipažinote?

Šiomet į mūsų mokyklą atėjo, deja, tik dvi naujokės, Viltė ir Iveta. Tačiau šios panelės, atrodo, labai įdomios ir šaunios, todėl per daug nelūdime, juk visgi svarbu ne kiekybė, o kokybė. Neabejojame, jog kiekvienam smalsu bent truputėlį sužinoti apie naujas paneles, todėl trumpai jas pakalbino ir susipažino.

Iveta iš Kauno, dabar aštuntokė. Turbūt ne vienas jau pastebėjote, kad

Naujokės Viltė (kairėje) ir Iveta.

Vartui Godos Amirjan nuotr.

ši mergina visuomet apsupta galybės draugų. „Mėgstu bendrauti ir labai džiaugiuosi, jog mokykloje mane visi taip šiltai ir draugiškai priima. Tai tik antroji mokykla, kurioje pritapau, nes retai mokyklose bendrauja su naujokais“, – sako Iveta. Ji jau pakeitė 7 mokyklas, Dusetų Kazimiero Būgos gimnazija – 8. Tai, jog ši mokykla, jos manymu, viena iš geriausių, kuriose teko mokytis, mums labai paglostė savimeilę. „Čia visi draugiški, mokytojai išmano savo darbą, gražiai sutaria su mokiniais. Taip pat jau turiu savo mėgstamiausių ir nemėgstamiausių mokytojų sąrašą.“ Iveta taip ir nepasakė, kokie mokytojai jai nelabai patinka, tačiau pagyrė vieną iš mėgstamiausių mokytojų R. Damašką. „Jis „prikolnas“, jau ne kartą buvo ir mane pašiepęs, bet aš nepykstu, suprantu, kad nerimtai.“ Naujokė mums taip pat pasakojo apie savo laisvą laiką ir pomėgius. Ji mėgsta šokti ir svajoja tapti choreografinės mokytoja. „Seniau metus lankiau choreografinius šokius ir hip hop'ą“. Kai pradėjome teirautis apie mokslus, mergina šelmiškai šyptelėjo: „Visko būna, šiaip stengiuosi mokslų neapleisti, visada atlieku namų darbus, bet, aišku, galima pasistengti labiau.“

Ivetai šaunumu niekuo nenusileidžia ir septintokė Viltė Samoiliukaitė. Ši simpatiška mergaitė mums

Mūsų kūryba

SMAGU...

Smagusis rudenėlis, glėbiais žarstydamas auksu papuoštus medžių lapus, vėl takais ir takeliais mus palydi į mokyklą. Vieni keliauja noriai, kiti pasispyriodami, tačiau visi į klases sugrįžta lydimi nenuoramos rudens. Sugrįžta, nes ten jų laukia besišypsantys mokytojai, paruošę dar vienus sunkumų bei džiugesio kupinus mokslo metus.

Tik mintimis dar grįžtame į vasaros atostogas, prisimindami pačias linksmiausias akimirkas, šilumą spinduliuojančią saulę bei sidabru tviskančias ežero bangas. Rudens ramuma, vakaro tyla ir vidinis balsas ragina susikaupti ir nepamiršti pagrindinio tikslo: kuo daugiau išmokyti naujo, kuo daugiau sužinoti, kuo uoliau siekti savo svajonių. Supami vėjo kedenamų lapų šnarėjimo, su puodeliu karštos arbatos, kvepiančiu obuolių pyragu ir vadovėliu rankose nyrame į svajones...

GALBŪT...

Į mūsų langus ir duris ir vėl pasibeldė ruduo. Daugelio nemylimas ir nelaukiamas, tačiau jis kasmet, rodydamas plačią šypseną, atslūkina į kiekvieno iš mūsų kiemą. Tuomet mes žvelgiame pro langus į žemę, kasdien po truputį vis labiau iššalančią, besiklojančią auksiniais, šokoladiniais bei ryškiai raudonais medžių lapais. Žvilgsnis kyla šiek tiek aukščiau – į beveik nuogus medžius, be perstojo merkiamus vēsaus rudeninio lietaus, o šakomis, tarsi rankomis, laikančius apsiniaukusių ir niūrų dangų. Jie tokie liūdentys, kenčiantys, laukiantys. Galbūt svajojantys, kaip po ilgos žiemos vėl pasipuoš naujausia lapų kolekcija?

Užsimerki ir grimzti į prisiminimus, kuomet saulėtą dieną rinkai didžiules prisirpusias žemuoges, vėrei jas ant ilgos smilgos. Dabar uogos jau pilve ir nebeįturi nei jų skonio, nei kvapo...

Galbūt rytoj niūri rudens diena taps giedra kaip vaiko siela, medžiai liepsnos, o pro jų šakas vėjas praplūks besijuokiančią iš džiaugsmo saulę...

Patricija KIRILOVA, IV ga kl.

taip pat pasakojo apie savo praeitį ir išpūdžius naujoje mokykloje. „Anksčiau gyvenau Vilniuje, tačiau tėvai nusprendė grįžti į mamos gimtinę.“ Viltė nebuvo labai baisu eiti į naująją mokyklą, nes jau turėjo kelias drauges čia, be to, greitai pastebėjo, jog ir mokiniai noriai bendrauja, tad nesijautė vieniša. Apie savo laisvalaikį Viltė daug nepasakojo, gal todėl, kad gyvena ji kaimelyje už Užtiltės. „Ten nėra daug veiklos, tačiau daugiau laiko galiu skirti mokslams. Man labai patinka anglų kalba, gal todėl, kad sekasi. Dar labai mėgstu piešti, baigiau dailės mokyklą“. Taip pat mergina sakė labai mylinti šunis, savąjį netgi pradėjusi dresuoti. „Jau klausio komandų: atsitūpti ir suloti“. Kuo norėtų būti ateity naujokė dar nežino. Kas žino, gal tai bus susiję su anglų kalba, daile, o gal su šunų dresavimu?

Mums buvo labai smalsu, ką naujokės mano apie mūsų mokyklą, tačiau dar nedaug laiko praėjo, tad jokiais dideliais išpūdžiais merginos pasidalinti negalėjo. „Mokykla gražiai sutvarkyta, valgykloje labai skanus maistas“. Abi merginos tvirtino, jog senesnėse mokyklose daug renginių nevykdavo, tad kas žino, gal pas mus jos atras kažką naujo ir mielo širdžiai. Labai to tikimės ir linkime merginoms ir toliau stropiai mokytis, gerai sutarti su mokytojais ir mokiniais bei pamilti mūsų mokyklą.

Justina Šinkūnaitė, IIIg kl.
Vartui Goda Amirjan, IIIg kl.